

GLÒRIA CASALS

«SI DE NOU VOLEU PASSAR».
I SIMPOSI INTERNACIONAL SALVADOR ESPRIU

Sota el lema «Si de nou voleu passar» del dia 1 al 3 d'octubre de 2003 va tenir lloc, a Barcelona i a Arenys de Mar, el I Simposi Internacional Salvador Espriu, estructurat pels seus organitzadors en quatre grans àmbits: «De la literatura a la crítica», «De la literatura al llibre», «De la literatura a les arts» i «De la literatura a la literatura». La vigília de la inauguració del Simposi la Conselleria de Cultura va oferir una recepció als organitzadors, ponents i inscrits en la qual van intervenir Carme Sansa, Josep Maria Castellet i Baltasar Porcel com a convidats, a més del Conseller Jordi Vilajoana i de Sebastià Bonet, membre del Comitè organitzador. Un to amable i distès, no exempt, però, de crítica o d'humor segons era el cas, va ser el denominador comú de/en les intervencions dels convidats centrades totes elles en com i quan havien conegut Espriu i com havien anat evolucionant les seves relacions. La recepció del Palau de la Generalitat, amb la sala plena de gom a gom, engegava el tret de sortida del Simposi.

En efecte, el dia 1 d'octubre el Paraninf de la Universitat de Barcelona era l'escenari, dramàticament i objectiva més buit que ple, de la inauguració del Simposi. Amb honorables i magnífiques absències i després dels parlaments institucionals de tràmit Sebastià Bonet, Director del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona i editor d'Espriu, en la conferència plenària titulada *D'un llibre de Salms perduts*, va donar a conèixer seixanta-sis haikús inèdits que probablement haurien servit, un cop feta la tria definitiva, per completar, fins arribar a cent, els quaranta ja publicats a *Per al llibre de salms d'aquells vells cecs*. Una petita exposició que recollia el pas d'Espriu per la Universitat de Barcelona amb documents originals i manuscrits (exàmens, el manuscrit d'*Una ben petita antologia universitària*, amb què Espriu va agrair el doctorat Honoris Causa que li va conferir la Universitat), i una mostra bibliogràfica de l'obra d'Espriu de què disposa la Biblioteca de la Universitat, possibles gràcies a l'ajuda de Josep Casals, cap de l'Arxiu Històric de la Universitat i de Manuel Coines, bibliotecari, i l'exposició «Dos amics de 20 anys. Salvador Espriu-Bartomeu Rosselló-Pòrcel», produïda pel Govern de les Illes Balears i la Institució de les Lletres Catalanes, van poder visitar-se a la Universitat de Barcelona des del dia de la inauguració fins al dia 10 d'octubre. La ponència del sempre apassionat Ricard Salvat, *El teatre de Salvador Espriu com a punt de partida d'un teatre nacional català*, va donar entrada a una primera tanda de comunicacions

de Santos Hernández, Guillem-Jordi Graells i Núria Santamaria sobre diferents aspectes dels tractes que Espriu va tenir amb el món del teatre. Simultàniament, Miquel Pérez Escalera, Sam Abrams i Xavier Pla van presentar treballs més o menys afortunats sobre la prosa espriuana. La taula rodona moderada per Gabriella Gavagnin amb alguns dels editors d'Espriu (Frederic Pau Verrié, Ramon Balasch, Lluís Busquets i Grabulosa i Francesc Vallverdú) va cloure dignament el primer dia del Simposi.

Les activitats del dijous dia 3 d'octubre van tenir com a marc el recentment recuperat Edifici Calisay d'Arenys de Mar. Denise Boyer no va triar un tema fàcil per a la primera de les ponències del matí: *Rimes i metres espriuencs*. A la sistematització de les formes emprades per Espriu, Boyer va afegir una suggerent interpretació a partir, especialment, de l'ús aïllat i puntual que Espriu fa d'algunes d'aquelles formes. Amb prou feines refets de l'impacte pel que acabàvem d'escoltar, Carles Miralles va dedicar la seva ponència a «*La pell de brau*»: *construcció, sentit i interpretació*. Lector magnífic, Miralles ens va explicar com, des de les seves primeres aproximacions a Espriu i des d'aquell capítol que va escriure per a la *Història de la literatura catalana*, de Riquer, Comas i Molas, havia anat rellegint i entenent millor els versos d'Espriu. Això és modificant o confirmant algunes de les hipòtesis aleshores plantejades i que queden lluny, molt lluny, d'altres interpretacions recentíssimes de *La pell de brau*. A primera hora de la tarda, a *Espriu, el Poeta Savi*, Miquel de Palol va fer un recorregut personal i intimista pel «seu» Espriu, alhora que en va destacar el sentit de l'humor. Les comunicacions que es van presentar aquell dia van respondre (tot i algunes desigualtats) al que se suposa que han de ser les intervencions d'aquesta mena en un context acadèmic. Des de la primera de Pilar Vélez *Salvador Espriu vist per Josep Maria Subirachs* (que allà mateix ja ens va anunciar que en el títol hi hauria hagut d'afegir *I viceversa*), fins a la de Joan Miquel Ribera *Salvador Espriu, pell de brau endins*, passant per les de Xevi Planas, Antoni Batista, Jordi Mas (*Les tankes de Salvador Espriu: l'assimilació d'una forma poètica*), Santos Hernández, Sebastià Moranta (*Traduccions i recepció de Salvador Espriu a Rússia*), Artur Quintana, Antoni Prats, Francisco Ruiz Soriano, Maria Isabel Pijoan, Maria Felisa Rodríguez, Helena González (*A intelectualidade galega en Catalunya como mediadora entre Salvador Espriu e Galicia*). Una moguda i intel·lectualment estimulants taula rodona moderada per Sam Abrams amb escriptors de fornades i formació diferents (Jordi Vintró, Héctor Bofill i Susanna Rafart) i amb participació del públic assistent va tancar la jornada.

La professora italiana Giulia Lanciani va ser l'encarregada d'obrir la sessió del divendres dia 3 amb una conferència sobre la traducció d'Espriu a l'italià il·lustrada al final amb la lectura d'alguns poemes en italià i en català. Ben confeccionades i obrint noves línies de lectura i de recerca van ser algunes de les comunicacions d'aquell dia: la de Josep-Vicent Garcia i Raffi (*Del Mareny a Sinera: Lluís Ferran de Pol i Salvador Espriu*) o la de Jaume Pomar (*Espriu-Villalonga: història d'una amistat*). Brillants i molt suggerents la d'Enric Gallén sobre «*Primera*

història d'Esther» i el teatre del seu temps: un punt d'encontre amb «Our town», de Thornton Wilder i la de Víctor Martínez-Gil sobre Salvador Espriu: homenot i model en la narrativa catalana. Gabriel García Márquez i Juan Goytisolo van ser les veus dialogants amb Espriu per a les comunicacions presentades per Olga Nikolaeva i Colleen P. Culleton, respectivament. La taula rodona d'aquell dia, moderada per Francesc Parcerisas i dedicada als traductors, va comptar amb Denise Boyer, José Corredor-Matheos i Gareth Walters i va trobar a faltar l'Altíssim Jordi Sarsanedas. La manca de temps va impedir poder treure tot el partit dels dubtes, hipòtesis i problemes que els traductors plantejaven. El text de Joaquim Molas *Salvador Espriu i l'obra total*, llegit per Sebastià Bonet, va precedir l'esplèndida conferència plenària de clausura del Simposi a càrrec d'una Rosa M. Delor més convincent que mai sobre *L'estructura cabalística de l'obra poètica de Salvador Espriu*.

La part més lúdica del Simposi va comptar amb la representació de *l'Auca d'Ester sense H. Improvisació per a titelles* (Companyia Marduix), la visita comentada al Retaule barroc de l'església de Santa Maria d'Arenys (Agustí Espriu) i la lectura popular de textos d'Espriu a la placeta de l'Església. El marc del Simposi va servir també per a la presentació de *La roda del temps*, una antologia temàtica de l'obra d'Espriu preparada per Rosa M. Delor. Sota el paraigua de la Institució de les Lletres Catalanes, el dia 4 d'octubre, la Residència d'Investigadors es va sumar al Simposi amb una intensa Jornada «Espriu, ara», coordinada per Susanna Rafart.

Coda primera. Rigor en la recerca d'informació i en la preparació dels textos, solidesa en la interpretació de les dades, elegància i discreció en les *performances* particulars de cadascú i respecte al públic assistent van caracteritzar la major part de les intervencions del Simposi i de la Jornada. Contràriament a aquesta valoració positiva, qui signa aquest report no pot fer altra cosa que mostrar la seva indignació davant algunes comunicacions buides, fàtues, paràfrasis pobres de textos d'altri; enredades manicomials i veritable presa de pèl i insult a la intel·ligència que només es justifiquen per allargar un currículum o per beneficiar-se d'uns ajuts de desplaçaments i dietes.

Coda segona. Voldria igualment destacar l'esforç (estava temptada de dir «sacrifici») extraordinari que la presència al Simposi va significar per a alguns dels participants. Perquè aquest Simposi va topat, com tants d'altres en el passat i probablement en el futur, amb les dificultats amb què es troben molts investigadors a l'hora de participar en esdeveniments d'aquesta mena. I és que els bastons a les rodes que posa l'Administració són molts i de mena variada: permisos denegats (o autoritzats sense sou) per assistència a Congressos, Simposis, cursos de Doctorat, etc. Perquè no és normal, i em dispensaran el to, que els conferenciants arribin amb el temps just per presentar el seu text, traient el fetge per la boca perquè sortien d'una classe o que marxin espiritats, sense ni poder esperar al debat, perquè tenen una guàrdia a l'institut de 4 a 5 de la tarda. De ben segur que es poden trobar els mecanismes que, sense pertorbar la dinàmica

quotidiana d'escoles i instituts, permetessin als mestres i professors que ho volen (que són molts menys que no ens pensem) de continuar la seva formació més enllà dels cursets-trenta-hores que, com els cupons d'abans, s'enganxen en una llibreta per al final no tenir no ja un joc de tovalloles, sinó ni l'esperança d'un trasllat.

GLÒRIA CASALS